

**АНЕКСОВАНІ,
АЛЕ НЕ
ЗАБУТІ**

→ 4

**ПРОТИСТОЯННЯ
БІЛЬШОВИКІВ І
КРИМСЬКИХ
ТАТАР**

→ 6

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

No 51
21.12.2018

www.svitlytsia.in.ua

7 грудня у Києво-Печерській лаврі відбулося останнє цього року чергове засідання Священного Синоду Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП), участь у якому на правах постійного члена взяв митрополит Сімферопольський і Кримський Лазар. Під час заходу його учасники дійшли висновку, що Вселенський патріарх Варфоломій I «не має жодних канонічних прав» на будь-які дії на українському напрямку, а запланований на 15 грудня Об'єднавчий собор зі створення незалежної помісної української православної церкви та надання їй Томосу про автокефалію заздалегідь назвали «незаконним зібранням» через участь у ньому «розкольницьких угруповань» і «не благословили» своїх служителів і вірян на участь у ньому.

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

Також під час засідання йшлося про «брутальне втручання державної влади у церковне життя в Україні» та «численні випадки тиску на архієреїв УПЦ (МП)». За кілька днів, 11 грудня, у Сімферополь-

Хресна хода на свято Покрови Пресвятої Богородиці у Судаку. На передньому плані – архимандрит Марк (Александров). 14.10.2018 р.

«ЗА ВЕРУ, КРЫМ И ОТЕЧЕСТВО»: ПЛЕКАННЯ «ПРАВОСЛАВНИХ ШАХІДІВ»

ській і Кримській єпархії УПЦ МП висловили солідарність із митрополитом Київським і всієї України Онуфрієм і заявили, що не розглядають варіанту участі в Об'єднавчому соборі.

Не до України зараз кримським «святим отцям», котрі вже давно практично нічого спільного з нею не мають, служачи «отечеству». Так, 10 грудня у день пам'яті «свято-

го благовірного великого» князя Олександра Невського у спорудженому на його честь храмі при 810-й окремій гвардійській бригаді морської піхоти окупаційного військового контингенту відбулося святкове богослужіння, яке провели настоятель храму о. Сергій Поливцев, помічник благочинного Севастопольського округу УПЦ МП із взаємодії зі зброй-

ними силами країни-окупанта о. Олександр Григор'єв і військовий священник Чорноморського флоту (ЧФ) РФ о. Василь Гумаров. Участь в урочистостях узяв помічник командира бригади з роботи з віруючими військовослужбовцями, який привітав гвардійців під час шиккування бригади, після чого окупаційні морпіхи пройшли урочистим маршем повз храм і

пам'ятник Олександрові Невському, віддаючи військову шану «великому російському святому та своєму покровителю».

Того ж дня у Севастополі відбулося урочисте прийняття до складу ЧФ РФ новітнього малого ракетного корабля «Орехово-Зуєво»: святкування розпочалося з освячення Андріївського прапора корабля у гарнізонному храмі ЧФ РФ на честь архістратига Михайла, яке здійснив благочинний Севастопольського округу УПЦ МП о. Сергій Халюта разом із військовим духівництвом, котре «окормляє» окупаційний флот. О. Сергій звернувся до присутнього на церемонії командувача ЧФ РФ віце-адмірала Олександра Моїсеєва та особового складу нового судна: «Я вітаю вас із освяченням бойової корогви нового спорудженого корабля російського Чорноморського флоту. Прапор, під яким ви будете ходити і захищати свою вітчизну, є святою короговою, яка зміцнюватиме вас у твердості, що ви на вірному шляху і що ви готові завжди покласти на вітар нашої вітчизни найдорожче, що ви маєте від Бога, – життя, що ви завжди готові захистити нашу державу і наш народ. Наші російські вояки – христолюбиві. Ми завжди захищемо свою вітчизну, свої кордони, свій народ. Сьогодні ми освятили цю корогву не заради війни, а заради миру, щоб вона лякала ворогів і супостатів, давала вам силу і

твердість у тому, що обраний вами шлях служіння своїй вітчизні є вірним і що наш російський флот стоятиме на Чорному морі до кінця світу задля його збереження». Після цієї «патріотичної» промови священник церкви, котра називає себе «українською», подякував командувачеві ЧФ РФ за «любов до православної віри».

Доречно б тут виглядало новітнє «кredo» очільника РФ Володимира Путіна: «Ми як мученики потрапимо до раю, а наші вороги просто здохнуть, бо навіть розкаяться не встигнуть». Фактично він запропонував своїм підданним і мешканцям загарбаних територій долю шахідів: в ісламі так називають тих, хто прийняв мученицьку смерть заради своєї віри й оминає випробування у могилі та чистилищі, дістаючи повне прощення гріхів і входячи до раю. Однак до цієї категорії не зараховуються ті, хто змагався заради мирських інтересів – матеріальних благ, слави тощо: вони, навпаки, отримують покарання. Шахідами, до речі, називають і загиблих у війнах з агресорами й окупантами або від рук бандитів під час самооборони. Слід зазначити, що у хадісах (мусульманських переказах) говориться: «Нікому не належить виносити рішення за Аллаха про його творіння, у печлі чи в раю вони будуть».

→ 3

«БУДІВНИЦТВО СТОЛІТТЯ»

А ЯК ЖЕ МІСТ?

«Уряд» Криму ухвалив рішення «республіканського міністерства транспорту» щодо скасування процедури ліквідації «ТОВ «Морська дирекція», що від часу окупації Криму здійснювала функції оператора Керченської поромної переправи.

ІГОР СВІТЛИЧАНИН

У січні 2018 р. «рада міністрів республіки Крим» прийняла рішення щодо ліквідації «Морської дирекції» до червня. Після відкриття у травні незаконно спорудженого «Кримського мосту» поромна переправа використовувалася переважно для перевезень вантажівок: для них проїзд мостом через Керченську протоку було відкрито з 1 жовтня, а за два тижні «Морська дирекція» припинила продаж квитків на пороми. У кримському «міністерстві транспорту» причин цього рішення не прокоментували.

11 грудня «глава Криму» Сергій Аксьонов повідомив, що кримська «рада міністрів» призупинила процес ліквідації «Морської дирекції», котра наразі перевозить поромами через Керченську протоку, серед іншого, залізничні вагони, і заявив, що наразі підприємство «необхідне Криму», а його робота залишиться незмінною, якщо «буде доведено економічну ефективність його праці».

Своєю чергою, 7 грудня стало відомо, що російське управління службових будівель федеральних органів виконавчої влади у галузі транспорту, яке є структурою «Російської залізниці», скасувало тендер на електрифікацію залізничної частини «Кримського мосту».

«Російська залізниця», яка є замовником проекту, оголосила тендер ще 28 вересня; приймання заявок завершувалося 28 жовтня і було повторно відкрито 19 листопада, проте наступного дня скасоване. Контракт передбачав розробку робочої документації та виконання будівельно-монтажних робіт на ділянці від «Кримського мосту» до селища Багерове; це мало стати першим етапом проекту електрифікації залізниці, що має пролягти мостом до Джанкою з відгалуженням на Керч і Феодосію. Вартість закупівлі становила 4,1 млрд рублів (~1,7 млрд €), фінансувати роботи планувалося з бюджету держави-окупанта.

Очільник міністерства транспорту РФ Євген Дітріх, говорячи про перспективи будівництва залізниць в окупованому Криму, заявив, що проекти електрифікації є «дорогими і дуже складними», тому остаточного вирішення цього питання нема. На його думку, альтернативним варіантом може бути заміна електропотягів на підході до мосту новими сучасними тепловозами.

Анонсоване будівництво залізничної частини «Кримського мосту» та підходу до нього з боку Керчі має бути завершено до грудня 2019 р. Тим часом стало відомо, що «Стройгазмонтаж», який є підрядником проекту, в будь-якому разі не займатиметься електрифікацією залізничної частини мосту та підходу до нього.

У листопаді було повідомлено, що залізничну лінію на підході до «Кримського мосту» буде скориговано для збереження виявленої археологами античної садиби.

Ще наприкінці липня 2017 р. повідомлялося, що міністерство транспорту держави-окупанта спільно з «Російською залізницею» та «Крим-

ською залізницею» розробило план електрифікації залізниць Тамані та анексованого Криму; попередня вартість проекту склала близько 57 млрд рублів (~23,4 млрд €). У зв'язку з обмеженістю бюджету Мінтранс РФ пропонував проводити роботи поетапно, до 2020 р. електрифікувавши «Кримський міст» і ділянку залізниці до Багерового за 4,3 млрд рублів (понад 1,76 млрд €). Згідно з планом, протягом 2021-2025 рр. мала бути електрифікована залізниця від «Кримського мосту» до Джанкою з відгалуженням на Керч і Феодосію, а також мала бути переведена з постійного на перемінний струм ділянка Солоне Озеро – Джанкою – Сімферополь – Севастополь з відгалуженням на Євпаторію. Згідно з оцінками, прогнозоване відкриття залізничного руху через «Кримський міст» у грудні 2019 р. не призведе до багаторазового збільшення пасажиропотоку на залізниці: під час «високого сезону» до Криму ходитиме не більш ніж 15 потягів на добу. До того ж серед громадян держави-окупанта влітку 2017 р. попит на відпочинок в анексованому Криму зменшився практично на третину через відкриття турецьких курортів. Також держава-окупант може постати перед необхідністю закупівлі 20 тепловозів на суму близько 2 млрд рублів (понад 800 млн €).

Наприкінці січня 2018 р. міністр транспорту РФ Максим Соколов повідомив, що «уряд» Криму підтримав рішення щодо електрифікації залізничної частини мосту через Керченську протоку, закріплене у «федеральній програмі розвитку республіки Крим і Севастополя», і пояснив, що електрифікація не вплине на терміни будівництва залізниць та її вартість.

ДАЙДЖЕСТ

«ГЛАВА» КРИМУ НЕ БАЧИТЬ ВЕЛИКИХ РИЗИКІВ ЧЕРЕЗ ПЕРЕНЕСЕННЯ ТЕРМІНІВ БУДІВНИЦТВА ТЕС...

Перенесення термінів впровадження двох теплових електростанцій (ТЕС), які будуються в Криму, не містить ризиків для стабільного електропостачання окупованого півострова.

Про це 11 грудня заявив «глава республіки» Сергій Аксьонов. «За теперішнього споживання ми не маємо жодних ризиків – як і сумнівів у проходженні опалювального сезону», – сказав він, запевнивши, що наразі дефіциту електроенергії в Криму нема, проте додавши, що є певний дефіцит розвитку та обмеження можливості швидко забезпечити всім технічне приєднання до електромереж.

4 грудня стало відомо, що компанія-підрядник «Технопрокекспорт» попросила перенести терміни впровадження другої черги обох ТЕС, які будуються у Сімферополі («Таврійська») та Севастополі («Балаклавська»), на березень 2019 р; при цьому у компанії запевнили, що перша черга фактично працює, і пообіцяли повністю здати її до кінця 2018 р. Після цієї заяви уряд держави-окупанта продовжив до кінця 2019 р. роботу на анексованому півострові «вимушеної генерації» – мобільних газотурбінних електростанцій.

...І ОБУРЮЄТЬСЯ ПРИВЕДЕННЯМ КРИМСЬКИХ ШЛЯХІВ ДО «ВИСОКИХ РОСІЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ»

Роботи з капітального ремонту сімферопольських вулиць будуть прийняті лише після «доведення дорожнього полотна до відповідних стандартів». Таку заяву 11 грудня зробив «глава Криму» Сергій Аксьонов. «Культура виробництва наших підрядників – на трієчку. Сподіваємося, що вони навчаться. Інших наразі не маємо», – сказав він.

За словами Аксьонова, великі дорожньо-будівельні компанії з території держави-окупанта до Криму не зайдуть не лише через невеликі обсяги робіт, а й

через побоювання потрапити під західні санкції. Водночас кримські підрядники, за словами «глави Криму», «розтягнули сили, нахапали об'єктів, не врахували свої можливості і працюють як шкідники». «Невже у Криму не знайдеться жодного підрядника, який здатний зробити 200 метрів дороги відповідно до всіх стандартів? Чому треба постійно прискорювати?» – обурено запитав «глава Криму». Втім, аналогічні претензії висловлюють і самі мешканці окупованого міста: внаслідок рясних опадів на початку грудня деякі ділянки нових доріг у Сімферополі опинилися фактично затопленими.

ОКУПОВАНИ КРИМ І СЕВАСТОПОЛЬ ПІДПИСАЛИ «УГОДУ ПРО СПІВПРАЦЮ»

«Глава Криму» Сергій Аксьонов і «губернатор Севастополя» Дмитро Овсянников підписали «угоду про співпрацю» між «урядами» двох окупованих суб'єктів у торговельно-економічній, науково-технічній, культурній та інших галузях. Церемонія підписання «документа» відбулася 7 грудня у кримській «раді міністрів».

За словами окупаційних «керівників» АР Крим і Севастополя, підписання цієї «угоди» має, скоріше, «формальний характер», оскільки «ефективну взаємодію між ними у різних сферах давно налагоджено». «Севастополь для нас є братерським регіоном. Ми живемо разом на одному півострові, разом пройшли важкі випробування. До «Кримської весни» ми жили в одній системі координат і під час цих подій ділили разом горе та радість. Розвиток Криму та Севастополя неможливо розглядати окремо одне від одного. Ми маємо багато спільного, ми – друзі назавжди», – сказав Аксьонов.

«Нас пов'язує не лише минуле й теперішнє, а й спільне майбутнє. В нас найтісніші економічні, культурні, науково-технічні зв'язки. Команди республіки Крим і Севастополя налаштовані на спільну працю. Так сталося, що формального документа про співпрацю дотепер ще не було підписано, але це не заважало нам взаємодіяти за всіма напрямками», – своєю чергою зазначив Овсянников.

ЦЕРКВА

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

1

Судячи з деяких чинників, на роль «православних шахідів» першими можуть претендувати проросійські «казакі» як «вірні слуги Бога, віри та вітчизни». Так, наприклад, 13 жовтня, напередодні свята Покрови Пресвятої Богородиці, ігумен Кизилтаського Свято-Стефано-Сурозького чоловічого монастиря архимандрит Марк (Александров) під час проповіді у Свято-Покровському храмі Судака, настоятелем якого він є, звернувся до місцевих «казаків» перед прийняттям у них «присяги на вірність вітчизні» (яку дали 5 людей, у тому числі прибулі з території РФ): *«Це не просто обряд як данина старовині, а ваше стояння перед Богом. Ви бачите, що зараз відбувається в Україні. Це дуже сумно. Нам у цей час важливо розуміти, що ці випробування можуть прийти й до нас. Ми мусимо бути готовими до того, щоб захистити свою віру, церкву, храми, монастирі. Ми вже багато чого пропустили, допустивши розкол. Тепер владу [де саме? – авт.] захопили безбожники, які топчуть святе православ'я і підмінюють його всілякими неправильними розкольницькими рухами. Тому ви мусите усвідомлювати свою велику місію, особливо зараз. Будьте істинними захисниками православної віри та свого народу. Пам'ятайте про ваших пращурів, друзів, братів, співвітчизників, котрі не схилили голів, не відступили від правди, але віддали своє життя за віру православної віри і зараз перебувають у небесному війську, зміцнюючи нас духовно. Дай нам, Боже, донести наше переможне знамено, не зігнути колін перед ворогом, а бути істинними воїнами Христовими»*. Загалом суть ясна: «Наша віра найправильніша, тож ми потрапимо до раю, а всі інші

«Верстання кадетів Кіровського казачого хутора». С. Медведеве Чорноморського району АР Крим, 14.10.2018 р.

«ЗА ВЕРУ, КРЫМ И ОТЕЧЕСТВО»: ПЛЕКАННЯ «ПРАВОСЛАВНИХ ШАХІДІВ»

Архимандрит Марк (Александров) освячує зброю «казаків» під час складання «присяги». Судака, Свято-Покровський храм, 13.10.2018 р.

Настоятель храму св. Андрія Первозваного у Керчі о. Микола Зіньков під час першого проїзду мостом через Керченську протоку після відкриття автомобільного руху (16.05.2018 р.)

або будуть з нами, або просто здохнуть – і не факт, що без нашої допомоги». Бо ж

недаремно, мабуть, архимандрит Марк освятив для «казаків» нагаї, шаблі та

проголошеного небесним покровителем ПДВ РФ. 9 травня того ж року митрополит Платон освятив Керченську протоку та місце незаконного будівництва мосту через неї з велетенського теплового аеростату «Росія», прикрашеного державним прапором РФ і прапорами всіх її суб'єктів (у тому числі окупованих територій України), а також зображеннями орденів Перемоги та Вітчизняної війни; самого моста митрополит освятив 23 травня під час морського переходу на Аршинцевську косу.

Ще задовго до української Революції гідності в Криму з-поміж місцевих мешканців було вкомплектовано «посольську станицю Таманського відділу Кубанського «казачого» війська», яка «відіграла важливу роль на початковому етапі перекидання кубанців до Криму в лютому 2014 року»; самі ж «кубанці» не раз приїздили на півострів «на прощу», а точніше – для «підтримки православних, які піддавалися тиску з боку ісламістів». 27 лютого – 1 березня 2014 р. при храмі св. Андрія Первозваного в Керчі силами його настоятеля Миколи Зінькова, парафіян і «казаків» було розгорнуто «перевалочний пункт», де «прочан» з Катеринодарського й Таманського відділів і Чорноморського округу «Кубанського «казачого» війська» зустрічали, годували, давали відпочити і відправляли на Севастополь, Сімферополь і Перекопський перешийок – «возз'єднувати Крим з Росією» (напередодні Керченську переправу було несподівано закрито для пасажирського сполучення).

«Відроджене «казачество» з різним ступенем ефективності брало участь практично в усіх збройних конфліктах пострадянського простору, керуючись принципом захисту інтересів «руского міра» і православ'я. «Кримська весна» стала справжньою симфонією російської влади та «казаків», мабуть, першою в історії нової Росії. Глава країни Во-

лодимир Путін високо оцінив внесок кубанців у справу «возз'єднання» Криму з Росією. Всі учасники подій нагороджені медалями Міністерства оборони [РФ] та «уряду» Криму», – хваляться учасники тих подій у своїх мемуарах. До слова, практично жодна кримська парафія УПЦ МП не залишилася осторонь подій лютого-березня 2014 р., майже поголівно підтримавши російське вторгнення. Андріївський храм у Керчі став «культовим місцем «Кримської весни», а його настоятель за нагоди подякував «голові державної ради республіки Крим (РК)» Володимиру Константинову за «важливі й доленосні рішення 2014 року» та благословив його на «багато подальших творчих починань».

Тим часом держава-окупант пропагує в анексованому Криму ідею служби в її збройних силах у тому числі й через мілітаризацію дітей. Так, наприклад, 14 жовтня відбулося прийняття у кадети «казачого» військово-патріотичного клубу «Грифон», створеного при «хутірському «казачому» товаристві «Керч-Єнікальське». Також у ті дні до присяги приводилися «казачата» у сімферопольській школі-гімназії № 10 (на «Алеї «казачої слави» при ній готується до відкриття пам'ятник «казакам», які загинули на Донбасі та в Криму під час бойових дій проти України), селах Золоте Поле (Кіровський район) і Медведеве (Чорноморський район), смт Советське (як «чудово» звучить – «Советское православное казачество») та інших населених пунктах окупованого півострова. За словами представників Кримської правозахисної групи, подібні дії брутально порушують норми міжнародного гуманітарного права і сприяють розвитку в дитячій культурі війни, толерантності до насильства, агресивного ставлення до держав і народів, які не підтримують ідей «руско-го міра», нав'язування їм виключно «руської» ідентичності.

ДОСВІД

На жаль, світ без анексії і контрибуції лишається утопічною мрією. На планеті налічується понад сто великих чи дрібних територіальних суперечок між державами. Одні посиляються на мапи позаминулого століття, інші – на результати переписів та опитувань населення, в кожного – своя правда і своя історична справедливість. Ця справедливість найчастіше прикриває лише право сильного, коли йдеться про кордони та спірні території.

ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

Окупації та анексії трапляються в світовій геополітиці і в наш час, міжнародні структури засуджують, закликають і впроваджують санкції. Та конфлікти, як і століття тому, або розриваються військовими діями, або потерпіла сторона просто визнає факт втрати частини територій і примиряється з окупантом, або протистояння триває роками й анексована територія де-факто належить загарбнику, але держава, що не спромоглася відстояти свою цілісність, визнати втрату де-юре відмовляється. Тоді настає пат.

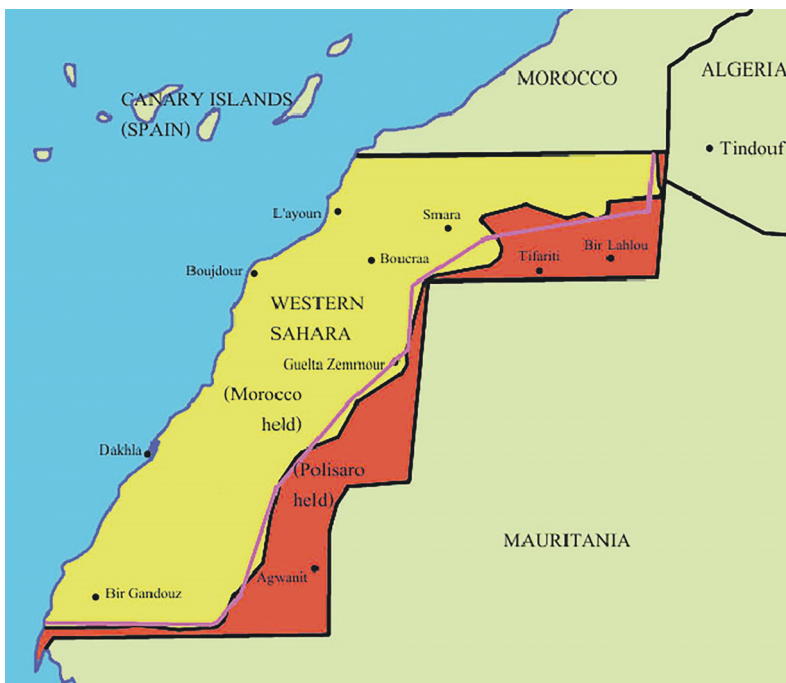
Крим – не єдина анексована територія в світі, тому варто знати досвід країн, що мають або не шукають способи вирішення аналогічних проблем. Але Крим сьогодні – єдиний випадок анексії в Європі, оскільки (принаймні формально) і Придністров'я, і Косово, і Північний Кіпр проголошені незалежними державами, їх не анексували відповідно Росія, Албанія, Туреччина. Всі випадки територіальних претензій між європейськими державами до 1975 року були скасовані Гельсінськими домовленостями, що обнулили всі територіальні претензії заради мирного майбутнього континенту. Звісно, і в Європі, і на інших континентах територіальні суперечки не припинилися. Але загрозу великої війни в Європі, здавалося, відвернули назавжди.

З 1945 до 1975 року в Європі відбулося лише чотири випадки приєднання територій, причому три з них було проведено дипломатичним шляхом і спиралося на демократичні принципи. Прово-

Офіційна територія Китайської республіки

АНЕКСОВАНА І, АЛЕ НЕ ЗАБУТІ

Mapa Західної Сахари

дилися вони не в односторонньому порядку: в 1948 році ненаселений острів Шерпилор (Зміїний)

було передано від Румунії до СРСР, а саме до Української РСР; у 1954-му вільна територія Триєст,

що перебувала під контролем ООН, була поділена між Італією та Югославією (а саме: республіками Словенія і Хорватія); у 1959 році тимчасово окупований Францією німецький Саар шляхом плебісциту обрав, до якої держави хоче належати, – і ФРН розширила свою територію без війни.

Четвертий епізод стосується безлюдного острова-скелі Роколл у Північній Атлантиці. У 1955 році Велика Британія в односторонньому порядку проголосила цю скелю своїм володінням. Втім, у суверенітеті над Роколлом зацікавлені, крім британців, ще три європейські країни – Данія, Ірландія, Ісландія. Причина – в шельфі, перспективному для пошуку покладів нафти, та праві на рибний промисел у прилеглих водах.

Втім, безлюдні острови анексували та анексують, на них нема населення, щоб вирішувати питання приналежності демократичним шляхом. Можна згадати анексію всіх островів у так звано-

му Радянському секторі Арктики (1926, СРСР), включно зі ще невідкритими; а також скасоване міжнародною угодою 1959 року проголошення заморськими володіннями територій в Антарктиді.

Однак нас цікавлять не самі території, а існування населення на тих територіях, де патова ситуація затягнулася на десятки років.

ЗАХІДНА САХАРА (МАРОККО/САДР)

Для нас ця випалена сонцем земля – жахлива пустеля, але для когось вона є рідною домівкою. Західна Сахара – це 267 тисяч квадратних кілометрів території та 600 тисяч мешканців. Колишня іспанська колонія Ріо-де-Оро, що, на відміну від інших залежних африканських територій, у середині 1970-х років так і не набула незалежності, а просто була передана від одного власника іншому – від Іспанії до Марокко. За закликком свого короля в 1975 році 350 тисяч беззбройних марокканців, серед яких було чимало жінок і дітей, пішли «Зеленим маршем» на південь, і без жодного опору приєднали цю країну до Марокко. Посилаючись на історичну приналежність даних земель, Королівство Марокко анексувало 80% території Західної Сахари як південні провінції держави.

Резолюція Радбезу ООН № 690, прийнята в 1991 році, передбачає проведення референдуму з самовизначення населення цієї території. Марокканська влада змушена була погодитися на нього після війни з фронтом ПОЛІСАРІО, що проголосив незалежну Сахарську Арабську Демократичну Республіку (САДР), і від 1976 до перемир'я 1991 року вів збройну боротьбу за контроль над усією Західною Сахараю.

Для захисту від нападів ПОЛІСАРІО у 1981-1987 роках Марокко спорудило захисну прикордонну стіну завдовжки 2500 кілометрів. Це – не огорожа з дротяної сітки, а справжня військова оборонна споруда з триметровими насипними валами, рядами колючого дроту й мінними полями, кулеметними та артилерійськими точками.

ООН продовжує наполягати на вирішенні долі регіону шляхом референдуму, ПОЛІСАРІО продовжує воювати, Марокко наполягає на історичних правах на ці території, а країни світу продовжують купувати видобуті в Західній Сахарі фосфати (Марокко посідає друге місце в світі за видобутком

ФОТО: З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

і перше місце серед експортерів цієї мінеральної сировини). Цивілізованому світові потрібні фосфати – це сировина для фосфатних добрив і мийних засобів; народи цивілізованих країн можуть скільки завгодно засуджувати і закликати, але не хочуть постраждати через анексію Західної Сахари.

ДЖАММУ ТА КАШМІР (ПАКИСТАН/ІНДІЯ)

У 1947 році Велика Британія, перш ніж надати Індії статус незалежної держави, відокремила від неї ті провінції, де більшість була за мусульманами (нині це Пакистан і Бангладеш). Напівнезалежні князівства у складі імперії отримали право проголосити незалежність або увійти до складу однієї з новостворених держав.

Насамперед, ішлося про Гайдарабат, анклав розташований у центрі Індостанського півострова, де з XVIII століття правив мусульманин, а більшість населення сповідували індуїзм, та північне князівство Джамму та Кашмір, де, навпаки, іслам був релігією більшості, а князь був сікхом. Саме тому у Гайдарабаті окупація князівства індійською армією та подальша його анексія пройшли відносно легко.

У Джамму та Кашмірі мусульманська більшість населення хотіла приєднатися до Пакистану. Однак князь Харі Сінгх вирішив будувати самостійну державність. Дійшло до збройного виступу військ проти власного монарха, і, аби утриматися, князь звернувся по допомогу до Індії, а в результаті князівство стало одним зі штатів Республіки Індія.

Мусульмани не припинили боротьбу, і почалася перша Індо-Пакистанська війна, а через вісім років ще й друга. Ані перша, ані друга війни не задовольнили прагнень обох ворожих сторін. Досі деюре Індія вважає своїм увесь Джамму та Кашмір, а Пакистан оголосив Гілгіт-Балтистан і Азад-Кашмір самоврядними територіями під пакистанським контролем; де-факто регіон поділений навпіл між двома державами.

Третім гравцем у цій гарячій грі став Китай: східну частину Кашміру КНР окупував у 1962 році. Площа приєднаної Китаєм території становить 42,6 тисячі кв. км, населення там невелике – лише кілька тисяч людей.

На всьому кордоні завдовжки понад 2000 км між двома націями зі спільним населенням у півтора

КПП на Голанських висотах

Мапа Кашміру

Марокканська стіна

мільярда діє лише один пропускний пункт у поселенні Вагах, а через ще один – Мунабао у штаті Раджастан – здійснюється залізне сполучення. У Вагаху церемонія спуску прапорів давно перетворилася з буденної процедури на яскраве видовище, що приваблює туристів.

Індійське посольство в Україні офіційно не рекомендує відвідувати штат Джамму та Кашмір загалом: «Відвідання низки районів штатів Аруначал Прадеш, Джамму та Кашмір, прикордонних регіонів Уттар Прадешу і Раджастану, Сіккім, союзних територій Андаманські і Нікобарські

острови та Лакиадвіп потребує окремого дозволу Міністерства внутрішніх справ Індії. В'їзд на заборонені/обмежені для відвідування території без дозволу компетентних індійських органів або перебування там довше, ніж це визначено у дозволі, тягне за собою кримінальну відповідальність та карасться тюремним ув'язненням від 2 до 8 років та грошовим штрафом від 10 до 50 тис. індійських рупій».

ІЗРАЇЛЬ/ АРАБСЬКІ КРАЇНИ

Голанські висоти на кордоні із Сирією були окуповані Ізраїлем у 1967 році, в ході Шестиденної війни. Це – смуга площею 1150 кв. км, завдовжки 60 кілометрів і завширшки в середньому 25 кілометрів – приблизно як Нижньогірський район Криму.

Свою версію історичної справедливості щодо Голан мають і сирійці, і ізраїльтяни: літописні джерела та археологічні знахідки свідчать про те, що євреї населяли Голанські висоти ще за часів царя Ірода. Але в 1923 році при розподілі Близького Сходу між Великою Британією та Францією британці поступилися цією крихітною в масштабах імперії територією французам, і, таким чином, після здобуття Сирією незалежності Голанське плато опинилося по сирійський бік кордону з Державою Ізраїль.

ООНівський розподіл Палестини не приніс миру: війни, окупації, анексії та конфлікти не припиняються там і досі.

Слід зазначити, що анексія була обоюсторонньою. Арабські країни, програвши війну, окупували та приєднали майже всю територію арабської частини Палестини: Йорданія в 1950 році анексувала Західний берег річки Йордан, а Єгипет (точніше Об'єднана Арабська Республіка, до якої він входив) – у 1959-му Сектор Гази. Саме внаслідок цих дій арабська держава в Палестині так і не була створена. Ізраїль анексував лише 2000 кв. км: на Голанах і поблизу Єрусалима та сам Єрусалим, перенісши в це місто свою столицю.

Населення Голанських висот нині становить близько 40 тисяч осіб. Арабське населення майже повністю втекло до Сирії, незважаючи на запропоноване після анексії ізраїльське громадянство. Залишилися жити там тільки традиційно лояльні до Ізраїлю друзі.

Діє лише один контрольний пропускний пункт, через який

можливий перехід людей з Ізраїлю в Сирію і назад. Це – Кунейтра, а перетинати кордон тут дозволено лише певним категоріям людей і з певних причин: навчання, родинні зв'язки та укладення шлюбу, релігійні паломництва для мусульман, які мають громадянство Ізраїлю. Просто «шпастати», реалізуючи права людини в категорії вільного пересування по планеті, – не вдається. Варто зазначити також, що смуга між Сирією та Ізраїлем є нейтральною територією і контролюється миротворцями ООН (чого немає в Криму).

ТУВА (РОСІЯ/ КИТАЙСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Сусіди Російської Федерації в Азії не підписували Гельсінський заключний акт і мають до РФ претензії. Наприклад, Японія не визнає анексії північних територій (Південних Курильських островів). І не лише це.

Тайвань – острів, але розташована на ньому держава зветься Китайська республіка, і влада цієї республіки досі не відмовилася від території усього Китаю в межах 1911 року, коли й було проголошено Китайську республіку... Зокрема, і Туви, хоч Республіка Тува (або Тива) з 1944 року входить до складу Російської Федерації. Акт цього приєднання не заперечується Китайською Народною Республікою, але Китайська республіка, що на Тайвані, має іншу точку зору.

Фактично «добровільний вступ» незалежної держави до Росії на правах автономної області в 1944 році був безпардонним навіть на тлі більшовицької експансії. На відміну від балтійських держав, Західної України та Західної Білорусії, рішення про приєднання приймалося правлячою прорадянською верхівкою, без жодного бодай фальшивого всенародного голосування. Це – типовий випадок колоніалізму, а вся історія подальшого перебування в складі Росії (як РРФСР, так і РФ) мала всі ознаки колоніальної «романтики»: вивезення дітей-тубільців з сімей до інтернатів, русифікація і завезення російського населення в міста, освоєння корисних копалин на благо інтересів метрополії...

Але для уряду в Тайбеї Тува – їхня північна територія, адже Китайська республіка Гельсінського заключного акту не підписувала, так само, як і КНР.

Завдяки матросам Чорноморського флоту, а також військовим, які були надіслані з боку Росії, 17 січня радянську владу було встановлено в Феодосії, 19 січня – в Керчі, 22 січня – в Ялті, 27 січня – в Сімферополі, 29 січня – в Євпаторії. Допомогу в цьому надали загони моряків, що направлялися із Севастополя на підтримку місцевих більшовицьких організацій.

ТЕТЯНА БИКОВА,
К.І.Н., НАУКОВИЙ
СПІВРОБІТНИК
ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ
НАН УКРАЇНИ

Свідоку цих подій, літератор з кола І. Буніна, пізніше, вже в еміграції, писав: «Сонячного січневого ранку в місті розпочалися стрілянина та безлад. Юрко, який знав усе, пробіг по Італійській вулиці, але вже без газет, і закричав, що більшовики підняли повстання, ріжуть татар, і що бій зараз іде біля казарм, де забарикадувався Кінний батальйон. Через годину все було скінчено: в місті запанувала радянська влада. Частина татар прорвалася та з боєм пішла в гори, інші залишилися лежати на казармовому плацу, де їх знайшла смерть»¹. М. Волошин у листі до Пешковського від 22 січня написав ще рішучіше: «Всюди йде війна між татарами й росіянами»².

Ці слова не є перебільшенням. Адже насправді вбивали навіть не лише татар, але й тих, хто сам, не будучи татаром за національністю, насмілювався ставитися до татар полюдяному. Так, наприклад, в Ялті були розстріляні дві сестри милосердя, вся провина яких була в тому, що вони перев'язували поранених татар»³.

П. Врангель у своїх споминах писав, що матроси, які робили обшук в його будинку в Ялті, заспокоювали барона такими словами:

ЯК ЦЕ БУЛО...

Міноносець «Гаджибей» доставив на своєму борту в ялтинський порт десант з 200 матросів і великий запас зброї та боєприпасів для місцевих червоногвардійців

ПРОТИСТОЯННЯ БІЛЬШОВИКІВ І КРИМСЬКИХ ТАТАР

«Ми нікого не зачіпаємо, окрім тих, хто воює проти нас. Ми тільки з татарами воюємо. Ще матусенька Катерина Крим до Росії приєднала, а вони зараз від'єднуються...»⁴.

Саме таке ставлення до татар можна побачити і в офіційних документах більшовицьких органів влади. Наприклад, у відозві, виданій Севастопольським військово-революційним комітетом 22 січня, татар звинувачували в усіх гріхах, в яких тільки могли. Татарські ескадронці, йшлося в тексті, поводяться у всіх містах півострова не інакше як «завойовники». Вони, начебто вступивши у військовий союз з Туреччиною, готують збройне повстання й бажають захопити всі міста Криму, починаючи з «революційного Севастополя». Тому у відозві закликає: «Треба бути пильними! Пам'ятайте, що навколо вас нишпорять агенти Ради та татарського штабу!».

До речі, «дісталось» у цій відозві й Українській Центральній Раді, яку звинувачували в тому, начебто саме вона (а ніяк не більшовики) цілеспрямовано розкладала Чор-

номорський флот. Так, між іншим, у відозві йшлося: «Рада зробила все, щоб віддати Севастополь беззахисним у руки ворогів. Вона за допомогою Одеського військового округу надсилала наказ за наказом про звільнення матросів і солдатів у відпустку, про розпуск призовів 11-го та 12-го років. Такою діяльською політикою вона свідомо дезорганізувала й обеззброювала севастопольський гарнізон. Проводячи агітацію флоту, роздмухуючи національні пристрасті, вона сіяла розбрат у середовищі матросів й розкладала бойові сили флоту. Саме за сприяння Центральної Ради кримські татари намагаються захопити Крим і ввести тут диктатуру». Наприкінці відозви недвозначно зазначалося: «Товариші матроси, солдати й робітники, організуйтеся та озбройтеся всі до одного! У небезпеці Севастополь, увесь Крим. Нам загрожує військова диктатура татар!»⁵.

Не менш відвертим був виступ комісара землеробства Корсуна, який закликав забути класову різницю перед небезпекою національно чужого супротивни-

ка: «Зараз вирішується доля. Нам має стати байдуже, хто – більшовик, хто – меншовик. Якщо ми будемо спати, то опинимося у тяжкому становищі. У нас нічого ще не готово, а все татарське населення підготувалося, у них організовані сили... Вам відомо, які класи підтримують татар»⁶.

Такої ж спрямованості й надалі виходили статті у більшовицьких газетах. Так, про «диктатуру кримських татар», котра загрожує всім мешканцям півострова, писала газета «Революционная Евпатория». Ще далі пішла севастопольська газета

Після розгрому під Ялтою багато тих ескадронців, які змогли врятуватися, пішли в гори. Невдовзі, рятуючись від розстрілів з боку більшовиків, услід за ними до гір попрямували мешканці кримських міст та сіл. Саме з цього й почав розвиватися рух так званих «зелених» – збройних формувань, яких протягом майже всього часу підтримували кримські селяни

«Крымский вестник»: «Надіслати до Ялти 200 матросів і прийняти виклик, котрий кинули нам мусульмани. ... Там організувався авангард з офіцерства, яким керують мусульмани»⁷.

На Південному березі Криму соціально-політичний конфлікт загострився ще й через міжконфесійні та міжетнічні відносини. Місцеве грецьке населення, яке переважно більшістю примкнуло до більшовиків, тепер згадало «колишні образи» й почало «мститися». Греки – як місцеві (аутські⁸ та балаклавські), так й емігранти з Османської імперії (ті, хто перебрався до Криму, рятуючись від різанини християн, влаштованої імперським урядом) – були просякнуті «антиісламськими настроями», а тому почали грабувати та нищити всіх татар, які їм зустрічалися. Після розгрому ескадронців у містах Південного узбережжя Криму почалися вбивства татар, грабунки й погроми їхніх будинків⁹. Рятуючись від артобстрілів, татарське населення селищ Дерекой та Ай-Василь було змушене бігти до Бінок-Озенбаши, а потім до гір. Їхні будинки й майно розграбовувалися аутськими греками¹⁰.

Один із свідків тих подій, татарин з села Дерекой, під час слідства говорив, що серед матросів і червоногвардійців, які брали участь у погромах, були «ялтинські, балаклавські «босяки», аутські, балаклавські греки, були й мешканці Дерекоя – росіяни»¹¹. А грек з Ялти П. Харламбо, який був притягнутий до слідства, пояснював цей безлад «спонуканнями, котрі випливали з плеїмної ворожнечі греків до татар»¹².

Після розгрому під Ялтою багато тих ескадронців, які змогли врятуватися, пішли в гори. Невдовзі, рятуючись від погромів, арештів та розстрілів з боку більшовиків, услід за ними до гір попрямували мешканці кримських міст та сіл. Саме з цього й почав розвиватися рух так званих «зелених» – збройних формувань, яких протягом майже всього часу підтримували кримські селяни.

Поки ескадронці намагалися втихомирити конфлікт з греками, вони втрачали час та ініціативу, а більшовики пішли у наступ. Через деякий час у газеті «Ялтинский голос», розповідаючи про початок та кінець першого періоду більшовицької влади на півострові, було сказано: «З Севастополя – цього серця кримського більшовизму, злякисна кров його потекла головним чином у чотирьох напрямках: на південь – в Ялту, на північ – у Сімферополь, на захід – в Євпаторію й на схід – до Феодосії»¹³.

ДАЛІ БУДЕ...

- 1 Цит. за кн.: Зарубин А.Г., Зарубин В.Г. Без победителей. Из истории гражданской войны в Крыму. – С. 270.
- 2 Цит. за кн.: Зарубин А.Г., Зарубин В.Г. Без победителей. Из истории гражданской войны в Крыму. – С. 270.
- 3 ДААРК. – Ф.-П. 150. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 24 – 24 зв.
- 4 Врангель П.Н. Записки (ноябрь 1916 г. – ноябрь 1920 г.). – В 2-х книгах. – Кн. 1. – Издано перепечаткой с сокращениями из альманаха «Белое дело» (книги 5 и 6. – Берлин, 1928). – М., 1991. – С. 85.
- 5 Крымский вестник (Севастополь). – 1918. – 9 января; Борьба за Советскую власть в Крыму. – Сборник документов и материалов. – В 2-х томах. – Т. 1. Март 1917 г. – Апрель 1918 г. – Симферополь, 1957. – С. 154.
- 6 Крымский вестник (Севастополь). – 1918. – 14 января.
- 7 Там само.
- 8 Аутка – тоді село, а зараз частина міста Ялта.
- 9 Зарубин В.Г. К вопросу об этническом конфликте в Крыму (1918 г.) // Русская литература и российское зарубежье: параллели и пересечения. V Крымские международные шмелёвские чтения. Тезисы докладов научной конференции 20-25 сентября 1996 г. – Алушта, 1996. – С. 113.
- 10 ДААРК. – Ф. 483. – Оп. 4. – Спр. 1285. – Арк. 7-9, 27-28.
- 11 Там само. – Арк. 9 зв. – 10.
- 12 Там само. – Арк. 87.
- 13 Ялтинский голос. – 1918. – 19 [7] июля.

МЕЧЕТІ ПІВДЕННОГО СХОДУ КРИМУ НА МАЛЮНКАХ І ЛІТОГРАФІЯХ

Південний схід Криму унікальний з точки зору середньовічної історії півострова, але не настільки популярний серед приїжджиків, як Південний берег. І якщо до Феодосії заглядають хоча б для того, аби відвідати галерею Айвазовського й полежати на пісках Золотого пляжу, то Старий Крим більше нагадує селище міського типу. Але обидва міста і села навколо об'єднані єдиним історичним лейтмотивом: саме в цих місцях відбувалися важливі події мусульманського Криму.

РОЗА КРИМСЬКА

Сьогодні асоціації із кримськотатарською культурою географічно пов'язують саме із Бахчисараєм, тобто із заходом півострова. При цьому забуваючи (або не знаючи) про роль південного сходу. Якщо Старий Крим (Кырым, Солхат) у період розквіту (XIV ст.) порівнювали із Дамаском, то Феодосію (Кефе) називали не інакше як «Кучук-Істамбул», тобто «малий Стамбул», адже місто належало Османській імперії і до приходу Росії було другим за важливістю у Чорному морі і першим за розмірами на всьому Кримському півострові. Та зміна влади призвела до кардинальних перетворень: наприклад, з Феодосії емігрувала більшість мусульманського населення, а на початку XIX ст. була розібрана мечеть султана Селіма Біюк-Джамі (за іронією долі, мечеть була побудована на місці Візантійського храму, а вже за часів Російської імперії, у 1870 році, тут спорудили храм

КРИМ НА ПОЛОТНАХ

Карагозька мечеть, Вікентій Руссен

Мечеть у Колечі, Вікентій Руссен

Мечеть хана Узбека, Вікентій Руссен

Олександра Невського, який буквально за півстоліття зруйнувала радянська влада).

На щастя, не всі пам'ятки були зруйновані. Про це свідчать малюнки та літографії феодосійського художника французького походження Вікентія Осиповича Руссена. Тут можна побачити мечеті, від яких сьогодні залишились тільки фундаменти, – Карагозьку та мечеть у Колеч-Мечеті.

Літографюра із зображенням мечеті в селищі Карагоз (після 1948 р. – село Первомайське Кіровського району) була створена 1843 року. На ній ми можемо побачити селян, що йдуть (а хтось їде) до мечеті – прямокутної будівлі із традиційним для кримських татар черепичним дахом у формі купола і мінаретом. Карагозька мечеть – одна з найдавніших пам'яток періоду Золотої Орди, типо-

Карагозька мечеть, Костянтин Богаєвський

Мечеть у Колечі, Костянтин Богаєвський

Мечеть хана Узбека, Костянтин Богаєвський

вий приклад османської архітектури. Її розібрали за радянських часів.

Подібна до Карагозької – мечеть у Колечі, що зникла разом із селищем. Сьогодні Колеч-Мечеть – це південна частина села Новопокровка у Кіровському районі. Мечеть залишилась на малюнках олівцем – ескізах до літографій. Її також характеризують як зразок османської архітектури, що була побудована за часів Золотої Орди. Цікаво, що відремонтована вона була близько 1917 року, однак під час Громадянської війни пам'ятку було зруйновано. А в 1950-х роках, в процесі переплану-

вколо були відреставровані ще в XX ст., і сьогодні ця дивовижна пам'ятка архітектури радо приймає туристів. Мечеть хана Узбека має прямокутну форму із двоскатним черепичним дахом, що характерно для мечетей Анатолії. Але найбільше, звісно, мечеть запам'ятовується незвичним входом: це своєрідна кам'яна ніша, що обрамляє дерев'яні різьблені двері.

На сьогодні мечеть Узбека – найдавніша в Криму, що збереглась, незважаючи ні на що. Хоча, звісно ж, це лише залишки: мечетей у Криму було більше тисячі.

У контексті розмови про живопис та історичні пам'ятки Криму неможливо не згадати ще одного феодосійського художника – Костянтина Федоровича Богаєвського.

Акварелі Богаєвського значно відрізняються від малюнків Руссена, однак обидва художники зобразили знакові пам'ятки історії мусульманського Криму: мечеті Карагозьку і Колецьку. Роботи Богаєвського були створені вже у 1920-х рр. Художник доволі детально зобразив тогочасний стан обох пам'яток, тому ми можемо побачити зміни, що відбулися з часів Руссена: мінарет Карагозької мечеті вже без верхівки, а Колецька зазнала руйнації.

Відомо, що К. Богаєвський брав участь у розкопках на території мечеті хана Узбека у 1926 році, про що говорять акварелі із зображеннями цих місць.

Середньовічний Крим – це Крим таємничий. Ми знаємо про нього дуже мало, й одне з небагатьох джерел інформації – це образотворче мистецтво. Тож феодосійські художники Вікентій Руссен і Костянтин Богаєвський стали справжніми літописцями середньовічної історії Криму, які зберегли для нас частку минулого.

НА СЬОГОДНІ МЕЧЕТЬ УЗБЕКА – НАЙДАВНІША В КРИМУ, ЩО ЗБЕРЕГЛАСЬ, НЕЗВАЖАЮЧИ НІ НА ЩО. ХОЧА, ЗВІСНО Ж, ЦЕ ЛИШЕ ЗАЛИШКИ: МЕЧЕТЕЙ У КРИМУ БУЛО БІЛЬШЕ ТИСЯЧІ

КНИГА
ЗМІН

Добре знайома читачам нашої газети євпаторійська письменниця Маріанна Малина, яка з весни 2014-го мешкає в Києві, відома і фантастичними романами, і поетичними творами, зокрема й перекладами віршів. Захоплення філософією Сходу надихнуло Маріанну на створення циклу віршів, що є поетичним прочитанням образів «Книги Змін» – давнього китайського трактату «І-цзин», однієї з п'яти основних книг конфуціанства. «Кримська світлиця» з любов'язного дозволу автора першою друкує ці вірші.

МАРІАННА МАЛИНА

ГЕКСАГРАМА 15. ЦЯНЬ

Скромність. Приборкання гордині.
Триграма верхня – Кунь – Земля
Триграма нижня – Гень – Гора

Подивися на річку –
Вона нижча
Зухвалих струмків,
Що вливаються в неї.
Вона просто тече,
Вбираючи їхнє життя.
Зараз треба й тобі
Стати тою рікою.
Не хвалитись,
Змовчати,
Не гнівати долю.
Пропустити вперед,
Всіх, хто хоче.

ПОЕТИЧНА ХВИЛЯ

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

Очистити простір.
І погорду здолавши свою,
Від вершин відійти.
Зрозуміти, раптово,
Що «своє» у житті
Здобувається
Просто.
І спокійно до цілі своєї,
Як річка велична текти.

ГЕКСАГРАМА 18. ГУ

Виправлення причини.
Оновлення.
Триграма верхня – Гень – Гора
Триграма нижня – Кань – Вода

Омини мене, чаша ся, омими!
Бо в чаші життя мого – змії та скорпіони,
Гниль, тлін та провина чужа...
Холодом могильним віє з-під гори,
Та наче шепоче:
Пий, пий – це ліки твої,
Прийми гріхи предків своїх
Та спокутуй...
Випиваю отруту за батька мого!
П'ю трунок за матір свою...
І в жилах моїх тепер не кров –
А біль...
Три гірких дні йти мені до
Великої Ріки,
Але тільки на тому березі,
По закінченню третього дня,
Кров стане чистою.

ГЕКСАГРАМА 22. БІ

Оздоблення. Прикраса.
Внутрішня Гідність.
Триграма верхня – Гень – Гора
Триграма нижня – Лі – Вогонь

Персні та браслети на моїх
ногах,
Персні та браслети на моїх
руках.
Залишу колісницю, піду пішки –
Хай прикраси мої
Дзвенять та манять.

Оздоблю своє волосся,
Одягну святковий хітон –
На брехливому маскараді
життя
Ніхто не дізнається,
Що в мене є серце.

Без браслетів та перснів,
Без святкового хітону –
Знову стану собою
Засяю в темряві білою
шкірою,
Коли ніхто не бачить.
Я не хочу парчі та срібла
Я не хочу шовку та золота,
Бо коня мого білого,
Що летів по мене, –
Розбійники вбили.

Золото зсередини гори сяє –
Так Боги у храмі сказали.
На рожевому світанку
Знайду дарунок від них –
Прості білі одежі.

ГЕКСАГРАМА 23. БО

Розпад. Розлад. Очищення.
Триграма верхня – Гень – Гора
Триграма нижня – Кунь – Земля

Ой лихо, лихо!
Зупинись, поглянь,
Як темно стало.
Обережно –
Не лягай!
Бо хтось уже злавав

На ложі ніжки.
Все падає! Трищать
І перекладни, і бильця!
Неначе все твоє життя
Ламається!
Ой лихо, лихо!
Зло прийшло із небуття.
З минулого.
І простягнуло
Довгі жовті кігті.
В оббивку вп'ялось –
Та шматує, рве!
Не бійся. Відійди.
Минулому – минуле,
І хай бере своє
В країну Тіні.
Все відпусти!
І не чіпляйся
За крихти добрих згадок.
Лиш ницому
Таке належить в спадок.
Шляхетному ж, як ти, –
Нове життя.

ГЕКСАГРАМА 27. І

Істи. Рот. Голодний демон.
Триграма верхня – Гень – Гора
Триграма нижня – Чжень – Грім

Хочу, хочу.
Дай мені, нагодуй мене!
Мені, мені,
Все, що є в тебе, – віддай.
Й душу свою, й тіло,
І кров свою,
І волю – віддай,
Віддай мені!
Бо холодно,
Холодно мені без тебе.
Ні склеп, ні могила моя –
Не гріє.
І кістки мої стліли
Без вогню твого,

Без життя твого,
Без сили твоєї і крові.
Тому – віддай.
Віддай всього – до денця.

ГЕКСАГРАМА 43. ГУАЙ

Вихід. Звільнення. Подолання.
Триграма верхня – Дуй –
Водойма
Триграма нижня – Цянь – Небо

Туман, що довго так збирався,
Там вгорі.
Туман із недомовок,
Сліз, образ та зрад –
Він став важким.
Таким важким і щільним,
Що ось тепер,
Не втримались і тріснули –
Розверзлись небеса!
І дощ!
Нарешті дощ!
Чи град?
Посипався, полився,
повернувся
До нас, на грішну землю.
Під дощем,
Стоїш промоклий
І непримиренний.
А дощ все ле, січе,
І по обличчю б'є.
Хоч боляче –
Ти не мовчи,
Кажи,
Відстоюй!
Не бійся воювати за своє!

ГЕКСАГРАМА 51.
ЧЖЕНЬ

Грім.
Триграма верхня – Чжень –
Грім
Триграма нижня – Чжень –
Грім

Ой, необачний, краще не
підходь,
Бо небо потемніло і загроза,
Якої не чекав, вже розітнула
хмари.
І ось – гримить і блискає,
І гнівається небо!
Вирує, будить, б'є,
Лякає і гуде!
Ти не підходь, не відчувай,
тікай!
Бо страхом радісним
Тобі обпалить груди,
І як колись, тепер уже не
буде –
Дарунок неба,
Блискає усюди,
Тепер життя у тебе – Пекло!
Або – Рай...

ГЕКСАГРАМА 58. ДУЙ

Радість. Спілкування.
Відкритість.
Триграма верхня – Дуй –
Водойма
Триграма нижня – Дуй –
Водойма

Радість моя!
Подивись мені в очі.
Бачиш,
Кохання твоє в них –
Відбилось, як в озері небо.
Шепочу тобі на вухо слова
ласкаві...
Пригорни мене!
Шепочи мені у відгук слова
приємні,
Торкайся ніжно рукою
обличчя,
Цілуй мене,
Радість моя!
В моїх очах – душа твоя.
Дивись, вдивляйся в мене
Душа твоя не може зникнути –
Бо не може зникнути радість!

ГЕКСАГРАМА 63.
ЦЗИ-ЦЗИ

Вже кінець. Завершення
переправи.
Триграма верхня – Кань –
Вода
Триграма нижня – Лі – Вогонь

Всього досягнув, що хотів,
Завершив переправу.
Тепер володієш
Степами,
Лісами,
Думками.
І думаєш, що
Здивувати ніщо вже не може.
Що все зрозумів,
Підкорив –
Переможець.
Та тільки не знаєш,
Що це не кінець, а початок,
Ні серце,
Ні душу свою
Не примусиш мовчати.
Твій спокій –
Омана,
А щастя
Втече –
Не здогнати.
І знову тобі
Доведеться весь світ
звоювати.

СТОРІНКУ
ПІДГОТУВАВ ВАЛЕРІЙ
ВЕРХОВСЬКИЙ

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

Десятиліттями це приховували під грифом «військова таємниця». Дві наддержави розпочали гонку в небі. Хто швидше – той стріляє першим, а отже, виходить переможцем. З програвшем Радянського Союзу в Холодній війні багато фактів протистояння перестали бути таємницею.

ТЕ, ЩО ТРЕБА

Що сталося в небі над Кримом 70 років тому, у грудні 1948 року? І яким чином це пов'язане з аеродромом у далекій Каліфорнії, в пустелі Мохаве?

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета
Виходить із 31 грудня 1992 року
Свідоцтво про реєстрацію КВ
№12042-913ПР від 30.11.2006 р.

Засновники

Міністерство культури України
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» імені Тараса Шевченка
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець
Національне
газетно-журнальне
видавництво

Генеральний директор
Андрій ШЕКУН

Головний редактор
Віктор Мерджинський

Дизайн та верстка
Марк Канарський,
Оксана Кочергіна

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64
Редакція не завжди поділяє
думки авторів публікацій,
відповідальність за достовірність
фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються
і не повертаються.
Редакція залишає за собою
право скорочувати публікації
і виправляти мову.
Зміст газети поширюється
на умовах ліцензії СС ВУ 3.0,
якщо відсутні інші вказівки.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2018 р.:
на 6 місяців – 153,56 грн.
на рік – 304,52 грн.

У передплатній ціні враховано
вартість доставки до вашої
поштової скриньки і вартість
оформлення абонементу.

Передплатний індекс
90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірною

